

Representantforslag 54 S

(2016–2017)

fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø og Karin Andersen

Dokument 8:54 S (2016–2017)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø og Karin Andersen om avvikling av au pair-ordningen og strengere reaksjoner mot vertsfamilier som utnytter au pairer

Til Stortinget

Bakgrunn

Formålet med au pair-ordningen er kulturutveksling, der en ung voksen får mulighet til å lære et annet språk og en annen kultur gjennom å bli inkludert i en familie i vertslandet. Som gjenytelse skal han eller hun gjøre lettere husarbeid og/eller hjelpe til med barnepass.

De senere årene er det blitt kjent mange eksempler på at reglene tøyes, at au parene arbeider mer enn de skal, og at det er mindre kulturutveksling enn det skal være. Det finnes også flere eksempler på grov utnyttning og svært alvorlige forhold. Det er klare tegn på at mange utnytter ordningen for å skaffe seg billig hushjelp og barnepass, tjenester som ville kostet mye mer ved en vanlig ansettelse. Forslagsstillerne mener ordningen er utgått på dato, fordi det er så mye som tyder på at dette reelt sett er import av billig tjener-skap, ikke kulturutveksling, for mange av mottakerne.

Det at et ungt menneske, som regel en ung kvinne fra et fattig land, bor og arbeider hjemme hos en familie langt hjemmefra, er i seg selv en sårbar situasjon. Maktforholdet blir skjevt, og risikoen både for å tøyne regelverket og for grove brudd på au parens rettigheter blir høy. Forslagsstillerne mener samfunnet har et stort ansvar for å hindre at personer og vertsfamilier som ikke gir trygge og gode forhold, får ha au pair.

Gjentatte avsløringer av dårlige forhold og utnyttelse av au pairer gir også grunn til å se på om reaksjonene mot familier som utnytter ordningen for å skaffe seg underbetalt arbeidskraft i hjemmet, eller som begår annen urett mot au parene, er strenge nok. Norge har et stort ansvar for sikkerheten til de au parene som kommer hit.

I 2015 ble det gitt 1 336 oppholdstillatelser for au pairer i Norge, nesten 90 prosent av dem fra Filippinene. I 2013 innførte den rød-grønne regjeringen et nytt regime for å slå ned på utnyttelse av au pairer, og en karanteneordning kom på plass. I 2016 ble 29 personer ilagt slik karantene av Utlendingsdirektoratet (UDI). Det er en kraftig økning fra 2015, da syv personer ble ilagt karantene. I 2014 ila UDI to personer karantene.

Til Dagens Næringsliv opplyser visum- og au pair-enheten i UDI at ytterligere cirka 50 personer har vært til vurdering for karantene.

Forslagsstillerne mener det er et stort feilgrep at Au pair-senteret, som har vært statlig finansiert, men drevet av Norsk Folkehjelp og Fagforbundet, nå legges ned. Siden senteret ble opprettet, har det hatt stor økning i antall henvendelser, fra 348 i 2013 til 1 214 i 2015.

Det finnes noen sanksjoner for familier som utnytter ordningen. Ordningen med karantene ble innført for å kunne ilegge reaksjoner i tilfeller der vertsfamiliene ikke skjøttet sitt ansvar på en skikkelig måte. UDI har per nå 45 vertsfamilier til vurdering for ileggelse av karantene for brudd på au pair-ordningen. I 2015 ila direktoratet syv vertsfamilier karantene.

Karanteneordningen er todelt. Den første delen er til for å slå ned på brudd på regelverket. Med økende alvorlighetsgrad øker karantenetiden noe. Maksimal utestengelse er fem år.

Den andre delen av karanteneordningen er ute-stengelse der en person i en vertsfamilie har begått alvorlige handlinger mot en au pair. Da økes karantene-tiden til ti år. Slik forslagsstillerne ser det, er det ingen grunn til at en vertsfamilie som har begått svært alvorlige handlinger, skal kunne få ha au pair på nytt. Regelverket må endres slik at en vertsfamilie som for eksempel utøver vold eller begår overgrep mot en au pair, aldri mer får delta i ordningen. Au parene må beskyttes.

Au pair-ordningen er i praksis en arbeidsordning. Tross den opprinnelige idéen kulturutveksling er det arbeidsutøvelse som preger hverdagen til en au pair. En au pair har lov til å jobbe 30 timer i uka, noe som tilsvarer en 80 prosent stilling. For å møte realiteten slik den er i dag, anbefaler forslagsstillerne at alle au pairer beskyttes av arbeidsmiljøloven for de timene de faktisk arbeider.

Fra Norsk Folkehjelp, som driver Au pair-sente-ret, får vi opplyst at de fleste au parene de har vært i kontakt med, har opplevd en eller annen form for regelbrudd, men er redde for å varsle om det. Det kan variere fra manglende utbetaling av lønn og feriepen-ger til grov utnyttelse og trusler. De forteller at au pairer som hevder sine rettigheter, får sparken. Der-som de da klager til UDI, opplever de å miste oppholdstillatelsen. Det er derfor høy terskel for å melde fra om kontraktsbrudd til UDI.

Au parenes manglende vern ved oppsigelse gjør dem ekstremt sårbare og avhengige av vertsfamilien.

Advokater har etterlyst en lovendring i utlen-dingsloven slik at utnyttelse av en utlending i en util-børlig situasjon er ulovlig. Om dette blir straffbart, vil det bidra til en mye enklere etterforskning og sannsynligvis flere tilståelsesdommer, ifølge disse advokatene. Slik utlendingsloven § 108, tredje ledd b) er formulert i dag, er kun formidlerleddet straff-bart. Forslagsstillerne ønsker at regelverket også straffer den som utnytter utlendingen direkte. En slik bestemmelse kan også ha positiv innvirkning på ar-beidslivskriminalitet i andre bransjer.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen starte arbeidet for å avvikle au pair-ordningen.
2. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gjenoppta den helt nødvendige økonomiske støtten til Au pair-senteret inntil au pair-ordningen er avviklet.
3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en lovendring som sikrer at familier ikke får motta au pair dersom en person i familien er ilagt straff, eller særreaksjon for forhold som kan føre til fengselsstraff, for handlinger mot en au pair.
4. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en lovendring for å sikre at vertsfamilier som grovt eller gjentatte ganger bryter lover eller regler som skal beskytte au pairer, kan miste retten til å ha au pair for alltid.
5. Stortinget ber regjeringen endre alternativene for vedtak om utestengelse fra muligheten til å ha au pair fra ett, tre og fem år til henholdsvis to, fem og ti år.
6. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at det må fremlegges politiattest for å kunne bli vertsfamilie for en au pair, og vurdere hvilke for-hold som bør føre til at man ikke får mulighet til å bli vertsfamilie av hensyn til au parens sikker-het.
7. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at au parene beskyttes av arbeidsmiljøloven de timene de jobber.
8. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at au parenes oppholdstillatelse må knyttes til au pairen og ikke til vertsfamilien.
9. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at oppsigelsesvernet til au pairen må styrkes ved presisering av «saklig grunn» i kontrakten.
10. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endringer i utlendingsloven slik at den som utnytter utlendingers situasjon på en utilbørlig måte, kan straffes.

23. februar 2017

Karin Andersen

Kirsti Bergstø